

SA EXCEL·LÈNCIA

Sa excel·lència, el senyor governador Mushō Keishu, es troba de viatge: es dirigeix al pas lent dels seus portants cap a Kamakura, la gran capital shōgunal. Confortablement adossat als coixins de seda, les mans encreuades damunt el seu petit ventre rodó que trontolla amablement al ritme de la llitera, el senyor governador s'endormisca una mica i somia. La seva guàrdia personal de nobles samurais l'envolta i el protegeix. Segueixen en bon ordre els servents, els animals, els equipatges. El senyor governador, amb un somriure beat en el seu rostre llis, s'adorm dolçament.

En els turons de Kamakura, en un indret pacífic que domina alhora la ciutat i el mar, el mestre zen Unkei ha instal·lat el seu taller darrere una modesta pagoda. Esculpeix en fusta buides de somriure etern. I també rep persones de tota condició que sol·liciten consell. Unkei és un home d'escorça dura, silenciós, però que no nega mai la seva ajuda, i tothom el venera. Aquest matí, justament, el monjo jove que li fa de porter se li atansa amb aire atrafegat, portant religiosament a les mans una targeta de visita meravellosament ornada i decorada, on es llegeix:

SA EXCEL·LÈNCIA MUSHŌ KEISHU,
GOVERNADOR DE KYOTO,
CONSELLER PARTICULAR DEL SHŌGUN

-No tinc res a dir-li, a aquest home- fa secament Unkei, que deixa caure la targeta i torna a la feina.

El jove porter, desconcertat i espantat, va a comunicar al servent de Sa Excel·lència que el seu amo es nega a rebre'l. I espera tremolant la reacció de l'alt personatge, que no ha baixat de la seva llitera.

-Monjo, Sa Excel·lència t'espera!

El porter, més mort que viu, es presenta humilment davant el senyor governador, confortablement adossat als seus coixins de seda.

-El teu amo no em vol rebre? -pregunta Sa Excel·lència, més sorprès que irritat-. T'ha dit per quina raó?

-No, senyor.

-Sap que podria fer tancar el seu taller, empresonar-lo, ell i els seus, i fer empalar els seus servents?

-Pietat, senyor! -clama el jove novici caient de genolls.

Sa Excel·lència el governador no és pas un mal home. Medita un instant, còmodament acollit pels seus coixins de seda. Al voltant seu la guàrdia dels samurais està tensa, i alguns ja han posat la mà al sabre.

-Vaja, vaja,... -fa el governador-. Provaré una cosa.

Ratlla tots els seus títols i només deixa a la targeta de visita el seu nom: Mushō Keishu.

-Torna a portar al teu amo la meva targeta de visita!.

Unkei està lacant un buda de fusta. Agafa la targeta que el porter li allarga tremolant.

-Rebré aquest home amb molt de gust -diu.

*He llençat aquesta coseta
Que en diem "jo"
I he esdevingut el món immens.*

Soseki (segle XIX).

LA BARCA I ELS DOS MONJOS

Qui dirà la sabor del Zen, la saviesa d'aquest contes senzills com l'evidència, lliures com la veritat?

Un capvespre de tardor, la boira espessa cobreix gairebé del tot el riu Saitama. Un monjo i un jove novici es disposen a travessar-lo en una barca lleugera. Les ones són grogues i tumultuoses, i s'ha aixecat un vent violent:

Mestre, ja sé que ens esperen al monestir de Rishiko, però, no seria prudent d'ajornar la nostra v visita fins demà? Podríem menjar una voleta d'arròs, i dormir en aquella barraca de branques que veig allà baix.

-.....

Davant el silenci del seu mestre, Kasuku es resigna a embarcar-se, i comença a remar. De l'altra riba només se'n veu una línia fosca perduda entre la boira.

-Mestre, el riu és ample, i el vent que bufa de través no ens deixa avançar com voldríem.

-.....

Passa una dotzena de minuts, que a Kasuku li semblen una hora. Rema en silenci, el cor inquiet.

De sobte, deixant anar els remes, es posa dret i aixeca un braç.

-Mestre, toparà amb nosaltres, ens esclafarà, naufragarem. Ei, ei, pilot! Si tingués a l'abast qui governa l'embarcació, li clavaria un bon cop de

garrot que li trauria les ganes de posar en perill uns sants barons com nosaltres....

-.....

-Mireu, mestre, la barca s'apropa i ens foradarà amb la seva proa punxeguda. Ja veig el pilot: aquest timoner assassí dorm tranquil·lament!.

-.....

-Mestre, la barca ja és a tocar! Per Brahma! Maleït sigui aquest pilot criminal! Que el cicle de les seves reencarnacions duri un milió d'anys, que sigui xacal, hiena, rata, puça....

Quan estan a punt de topar, un remolí oportú, o una maniobra hàbil del mestre, evita el perill, i les dues barques continuen indemnes el seu camí.

-Has observat l'interior de la barca, Kasuku? -pregunta el monjo zen.

-Sí, mestre. La forma que he pres per un home era un sac de gra.

-Digues, Kasuku, contra qui t'has enfadat tant?

EL MIRALL MÀGIC

Iriku havia estimat molt el seu pare. Ara l'ancià ja havia anat a reunir-se amb els seus avantpassats. Sovint, tot teixint una panera de bambú, Iriku pensava: "Si la meua esposa no hagués sentit tanta aversió pel meu honorable pare, l'home hauria estat més feliç a les seves velleses. Jo no hauria vacil·lat a manifestar-li el meu afecte i el meu respecte filial. Hauríem tingut llargues i dolces converses. Ell m'hauria parlat de les persones i les coses del passat...". I li agafava una gran tristesa.

Un dia de mercat, Iriku el cisteller va vendre totes les paneres més de pressa que de costum. Una mica desenfeinat, passejava entre les parades quan es fixà en un mercader xinès que sovint oferia objectes rars:

-Acosta't, Iriku -féu el mercader-. Aquí tinc una cosa extraordinària.

I amb aires de misteri, v a treure d'un cofre un objecte rodó i pla cobert amb una tela de seda. El posà entre les mans d'Iriku, i amb preocupació, v a fer lliscar la tela. Iriku inclinà el cap damunt una superfície polida i brillant, i a dins hi reconegué la imatge del seu pare, tal com havia estat de jove. Emocionat, exclamà:

-Aquest objecte és màgic!.

-Sí -digué el mercader-. D'això en diuen un mirall, i té un gran valor!.

Però la febre ja s'havia apoderat d'Iriku:

-Te n'ofereixo tot el que tinc -va dir-. Vull aquest "mirall màgic" i emportar-me a casa la imatge del meu estimat pare.

Després d'un llarg regateig, Iriku lliurà al mercader el producte de totes les seves vendes d'aquell matí.

Així que arribà a casa, Iriku pujà al graner i amagà la imatge del seu pare dins d'un cofre. Els dies següents, desapareixia, pujava al graner i treia el "mirall màgic" del cofre; passava llargues estones contemplant la imatge venerada i era feliç. La seva dona no trigà a adonar-se del seu estrany comportament. Una tarda, quan Iriku deixà a mig fer una panera, el seguí. Va veure que pujava al graner, forfollava dins d'un cofre, en teia un objecte desconegut i el contemplava llarga estona amb una expressió misteriosa de plaer. Després embolcallà curosament l'objecte amb un tros de tela i l'endreçà amb amorosa delicadesa. Intrigada, esperà que Iriku se n'anés, obrí el cofre, hi trobà l'objecte, enretirà la tela de seda, mirà i hi va veure: "una dona!". Furiosa, baixà del graner i increpà el seu marit:

-De manera que m'enganyes anant a contemplar una dona deu cops al dia al graner!.

-Que no! -féu Iriku-. No te n'he volgut parlar perquè tu no apreciaves gaire el meu pare, però és la seva imatge el que hi vaig a contemplar, i això calma el meu cor.

-Miserable mentider! -vociferà la dona-. Jo he vist el que he vist! És una dona, el que has amagat al graner!.

La disputa s'agreujava, ja era infernal, quan es presentà a la porta una monja mendicant. El matrimoni va voler que els fes d'àrbitre. La monja pujà al graner i tornà:

-És una monja! -va dir.

"Tota la dissort dels homes ve del fet que no viuen en *el* món, sinó en *el seu* món."

HERÀCLIT.

L'ELEFANT REIAL

Ara aquesta història ja és cosa del passat.

Un maharajà posseïa un ramat d'elefants. Kònia n'era el més destacat, la pell d'un suau gris clar, l'ull maliciós sota les pesades parpelles i unes adorables orelles triangulars. Kònia havia fet una ferma amistat amb el seu cornac, un noi que es deia Shivi. Era bonic veure com l'elefanta l'agafava per la cintura i d'un sol moviment de la trompa, precís i suau, el dipositava prop del seu coll. Quan Shivi li donava a uns copets breus amb els dits dels peus nus a la base de l'orella, Kònia avançava dòcilment; quan li fregava el flanc de dalt a baix amb el taló, l'elefanta reculava. L'àgil cornac baixava a terra vint vegades al dia, deixant-se relliscar al llarg de la seva orella dreta, i vint vegades Kònia tornava a enfilar-se'l al damunt amb un elegant moviment de trompa. Treballaven en una harmonia tan perfecta que, veient-los, s'hauria dit que feien una figura de ballet.

La vida continuava així, tranquil·lament. Però una primavera, Kònia s'enamorà d'un elefant, un mascle superb, encarregat del palanquí reial. Drink, personatge oficial, no podia contreure matrimoni sense l'aprovació de Sa Majestat. Es van consultar els oracles. Kònia era de sang noble i de caràcter amable, i la unió va ser aprovada.

Tres anys després, tota la cort estava en plena emoció: Kònia estava a punt de parir. Però l'elefantó es presentava malament i el naixement es retardava. Quan Sa Majestat ho va saber ordenà que se'l tingués informat a cada hora. A darrera hora del matí, la trompa, el cap i el cos havien sortit, però la cua continuava encallada i no sortia. Al vespre, la situació no havia millorat gens. Es reuní un consell d'urgència. Els ministres, els cortesans i el gran camarlenc donaven el seu parer. De tant en tant feien crida Shivi, el cornac.

- Com va la cosa? -preguntava Sa Majestat.
- Res de nou, senyor, la cua continua encallada!

I es reprenia la discussió. La nit avançava, el consell estava sobreexcitat i desemparat, quan el gran camarlenc exclamà:

-Senyor, la situació és massa greu!. Proposo que es faci venir Mara, la bruixa.

-Impossible! Aquesta dona va insultar la sogre del nostre gran maharajà negant-se a inclinar-se al seu pas! Ha estat bandejada per sempre de la cort!.

El rei tallà la discussió:

-Que vingui immediatament!.

L'ordre fou obeïda. La màgica, després d'auscultar llarga estona la dissortada partera, va emetre el seu veredictes:

-L'elefantó naixerà i la cua sortirà d'una vegada si s'arriba a trobar en tot el reialme una dona que no hagi estimat mai cap altre home que el seu marit i que no hagi tingut mai pensamentós tendres per cap altre que ell.

El consell deliberà durant molt de temps. Finalment l'elecció va recaure en Rajna, una bellesa d'ulls dolços i tristos, famosa pel seu bon seny, muller d'un gran senyor de la cort.

-Has estimat mai cap altre home que el teu marit?

-No senyor -va respondre Rajna, amb una veu dolça i tímida.

-Has somiat mai en cap altre home que ell?

-No, senyor!

-Que vagin a cercar el cornac! -ordenà el rei.

-I doncs? -preguntà, febrós, el consell a l'uníson.

-Tot segueix igual -féu el cornac, apesarat-. La cua no vol sortir.

En aquell moment, de sota el seu vel, la dolça Rajna parlà:

-Ara recordo -digué amb veu ofegada- que passant per casualitat pel pati del palau, vaig veure una vegada aquest jove amb la seva elefanta, i era

tan destre, que... -acabà, amb un sanglot-, durant un segon el meu cor va batre per ell.

En aquell moment, arribà una remor a la gran sala del consell:

-Visca! Finalment la cua ha sortit, i l'elefantó reial és nat!

Damunt la tela de l'Atma, en la qual brodem dia rere dia la tapisseria de les nostres vides, s'hi veu la taca més petita. Brahma es manifesta en tot.

Atma o atman, és un mot sànscrit que significa l'Absolut, l'Infinit, l'Il·limitat, l'Etern, l'única Realitat.

MORIR....A QUINA EDAT?

"L'home té el destí de la centella". (Louis Aragón, Elsa).

Ryōkan, el poeta del segle XVIII, el sant Francesc d'Assís del budisme, que sabia parlar a les plantes, als insectes i als ocells, era conegut en tot el Japó per la seva sapiència i l'eficàcia dels seus Kito (cerimònia per atorgar un desig). Gent de tot el país acudia a consultar-lo i a demanar-li que intercedís prop dels déus.

Un matí, un honorable monjo, tot dessecat pels anys, es presentà davant de la cabanya de brancatge.

-La teva visita m'honora, sant monjo -li digué Ryōkan-. La teva reputació de bondat ha arribat fins a mí; què desitges?

-Voldria un kito -féu l'home, tot acariciant-se la barba curta i blanca.

-Molt bé digué Ryōkan-. I què voldries?

-Voldria que la meua vida fos llarga...

-Quants anys en tens?

-Tinc vuitanta anys, complerts a les darreres flors de cirerer.

-Fins a quina edat he de demanar als déus que arribi la teua vida?

-Cent anys! Trobo que cent anys és una bona xifra; sí, cent anys estarà bé.

-Em sorprèn -féu Ryōkan- la modèstia de la teua petició. Has vingut de molt lluny per demanar-me aquest kito; per què aconseguir-te amb cent anys?

-És veritat -sospirà el visitant- que constantment escampo al voltant meu sapiència i favors; què no podria fer si visqués més! Posem, cent vint, cent trenta; diguem més aviat una xifra rodona: cent cinquanta anys. És possible?

-És clar que sí -féu Ryōkan-. Diguem, doncs, cent cinquanta anys. Com que els meus kito són molt precisos, te'n prepararé un per cent cinquanta

anys exactament. Però hi has reflexionat prou? Ara tens vuitanta anys, i te'n quedaran setanta més de vida, és a dir, menys dels que ja has viscut. Però està bé, això que desitges. Ets un home assenyat i poc exigent.

-Espera una mica -fa l'octogenari-. És veritat que setanta anys són poca cosa. Els meus primers vuitanta anys han passat com un somni. I em sembla que era ahir que jugava amb els meus germans i germanes al jardí dels meus pares.

-La segona part de la vida -observa Ryōkan- és com l'altra vessant del pujol: es baixa molt més de pressa que no s'ha pujat el primer vessant.

-Està bé, m'has convençut savi Ryōkan. Fer-me un kito per... posem, tres-cents anys!

Ryōkan es grata el cap i no es mou.

-I bé? Què esperes? -s'impacienta el visitant-. Trobes que demano massa? -afegeix, inquiet.

-No, no; és que reflexionava -diu Ryōkan-. Ben mirat, per què aturar-te als tres-cents anys? Diuen que hi ha tortugues que viuen mil anys, i també les grues... Per què només tres-cents anys?

-Mil anys? Després de tot, la perspectiva no deixa de ser atractiva. Tinc tantes bones accions a fer! Podria fer tant de bé en mil anys!

Ryōkan no es mou i sembla perplex:

-Sospeso les teves paraules, sant monjo, i veig com és de preciosa la teva vida... La millor solució seria que no morissis mai.

-Podries fer-me un kito que m'evités de morir?

-Sí, però seria molt i molt car, i molt difícil!

-Estic disposat a pagar el preu que calgui, i a practicar els exercicis més durs. M'has convençut, noble Ryōkan. Faré tot el que exigeixis; però, t'ho prego, fes-me el kito que em farà immortal.

Des d'aquell dia, Ryōkan acollí en la seva humil cabanya el vell monjo que venia del nord. Feien llenya plegats, anaven a buscar aigua al riu, dormien sobre la terra batuda, i pregaven i meditaven durant llargues hores. Menjaven el seu bol d'arròs, o reien veient com volava un cucut reial poc traçut. Aquella primavera, Ryōkan va compondre uns poemes:

Aquest món
no és més que
flors de cirerer

I també:

El rossinyol
del somni m'ha despertat,
el meu arròs del matí.

O bé:

La barca d'arròs
es dirigeix
cap a la lluna del dia tercer.

Així van passar un hivern, una primavera i un estiu.

Un capvespre de finals d'estiu seien tots dos davant la cabanya
contemplant el primer vol de les oques salvatges, quan Ryōkan declarà:

-Demà procediré a la cerimònia del kito que et farà immortal, tal com
vam acordar.

-Ja no comprenc -digué l'octogenari, somiós, tot acariciant-se la
barba, que li havia crescut molt- per què et vaig demanar aquest kito.

El finit és l'infinit, i l'infinit el finit. El present és l'eternitat.

EL VIATGE (d'origen tibetà)

Dos monjos van de viatge. Des de fa tres dies només han trobat una vella al llindar de la seva cabanya. Els ha ofert una mica d'ordi torrat, barrejat amb te i mantega rànica. Amb el magre *tsampa* (*barreja de te i ordi torrats, sucats amb te salat i amb mantega. Pla tradicional del Tibet*), aprofitat de la vigília, no n'han tingut per res. Tenen gana i fred. Tot de sobte es posa a ploure. El monjo més jove es protegeix com pot amb un faldó de la seva túnica. El més gran tira endavant en silenci. Cau la nit; a l'horitzó, cap refugi, ni un temple, ni una ermita, ni la cabanya més modesta. El viarany que segueixen es perd al lluny, en la muntanya. El novici jove ja no pot més. Ignora la mata d'aquest viatge inacabable. "El temple zen no deu ser gaire lluny", es diu. "Em sembla que ens apropem a Kamakura; però, és aquesta la nostra destinació?" Trencant les regles estrictes de silenci, gosa interrogar el seu superior, que camina amb pas regular:

-Mestre, on anem?

-Ja hi som -respon el mestre. -Voleu dir que l'etapa és a prop? -insisteix el monjo jove.

-Aquí, ara. Ja hi som.

El novici, esverat, mira el camí pedregós, que s'endinsa en la boira. Lluny, els cims temibles ja es perden en la nit. Té por, fred, fam. I bruscament, en un llampec, hi comprèn. Recorda unes paraules que es repeteixen sovint en el monestir: "El Zen és un camí que va..." Dintre de cada pas per aquest camí s'hi inclou l'eternitat. En el present fa niu la vida, l'oasi, l'infinit. Assaboreixo el present, el futur és un somni, només el present **es**. "Quan us desperteu a la veritat", diu un vell poema, "el vostre esperit esdevé brillant i lluminós, com un raig de lluna".

Tot murmurant-se aquestes coses, el novici avançava en pau.

Jo sento una predilecció especial per aquest conte. Cadascú tria el seu gra del collaret. Viure en el present és un dels secrets del Zen. Un altre enfocament ben conegut és txa-no-yu, la cerimònia del te.

Els ingredients són els següents:

- lloc modest i en pau;*
- acollida del moment;*
- contacte agradable i tranquil amb amics;*
- cura i amor en la preparació de "l'elixir daurat": el te;*
- contemplació d'objectes simples i vells;*
- silenci.*

Imagineu un camí apartat de la muntanya o del bosc que condueix on viu un savi. Heus aquí el pavelló del te. La seva arquitectura és senzilla; és fet de fusta i bambú. No es tracta d'oposar-se al temps, de desafiar-lo amb una irrisòria eternitat de pedra, sinó d'"esposar-lo". La cambra on s'entra és d'una superfície modesta: uns nou metres quadrats (dues estores i mitja); tres o quatre amics s'hi trobaran còmodes. Una pintura zen, un pomell de flors camperoles com a distracció. El fogó de carbó vegetal, el calderó de ferro rodó i patinat, el recipient d'aigua, la cullera de bambú, un drap blanc immaculat, els pots de te, els bols tradicionals ordinaris. El mestre de te executa els gestos rituals amb eficàcia, lentitud, cura i amor. La conversa es desenvolupa en pau: es parla de poesia, d'història o d'arquitectura. A poc a poc la lleugera remor de les veus s'apaga, es contemplen en silenci els bols familiars, una flor camperola, se sent al lluny el cant d'un ocell. El temps resta en suspensió, harmonia, serenitat.

En el transcurs dels segles el ritual es complicà i es van formular centenars de regles sobre l'arranjament de les flors, la manera d'abocar el te, etc.; però Rikyu, el més cèlebre dels mestres de te, recordava:

*El te no és res més que això:
feu bullir l'aigua
hi poseu el te en infusió
i el beveu...
és tot el que us cal saber.*

EL SILENCI

"Silenci" és un terme polisèmic, un mot amb diverses màscares en forma de pell de ceba. Absència de remors, abstenció de la paraula, renúncia, el silenci es revela cant secret del llenguatge assolit, música dels mil harmònics segons l'imaginari, els afectes, la intuïció. El silenci ultrapassa el concepte, l'intel·lecte, ens condueix al cor de les coses, ens fa tocar, per poc que ens hi prestem, el cor de Déu. A Bida de vegades se l'anomena el "mestre del silenci". Entre els budistes, i en particular en la branca zen, es considera el silenci com un mitjà privilegiat per assolir la veritat, la font oculta.

Japó. Primera meitat del segle XIV, sota el shōgunat dels Ashikaga. Un temple perdut en la muntanya. Quatre monjos zen han decidit fer un *sesshin* (una mena de recés) un silenci absolut. Es troben instal·lats en *zazen* (*postura de lotus, o semilotus. Les mans a la falda, amb els palmells a la vista, la mà dreta damunt la mà esquerra, o a la inversa segons les tradicions, els polzes estirats, tocant-se lleugerament. Ben assegut. Respiració tranquil·la*). S'ha fet de nit. El fred és viu.

-S'ha apagat l'espelma! -diu el monjo més jove.

-No has de parlar! És un *sesshin* de silenci total -fa observar severament un monjo més gran.

-Per què parleu en lloc de callar, com havíem acordat! -observa, irònic, el tercer monjo.

-Jo sóc el únic que no ha parlat! -diu, tot satisfet, el quart monjo.

Aquesta anècdota fa somriure. Però il·lumina perfectament l'esperit del Zen. Es fa brometa dels monjos, es tracta amb humor el *silenci*, si bé se sap que és un element essencial de la *via*. I és que el *silenci* només és el silenci, és a dir, un mitjà. "Si trobes el buda, mata el buda", diu una màxima cèlebre.

Res no ha de posar obstacles a l'experiència personal.

VOLS SER EMPERADOR?

En aquell temps, Heian-kyo, que vol dir "capital de la pau i la tranquil·litat" (actualment Kioto), era un lloc encisador, on residia Sa Majestat l'Emperador. Nobles senyors vestits de vermell, túnica cirera i pantalons porpra, i nobles dames amb vestits enlluernador, de colors sempre nous, rivalitzaven en els torneigs d'amor i els jocs de l'esperit. Les festes sumptuoses se succeïen per tots els palaus, adornats amb magnífiques estàtues. A les ribes del llac de les Vuit Virtuts, els músics acompanyaven els amants del clar de lluna. Els temples eren construïts amb fustes precioses, ornats amb nacre, incrustats de pedres fines, i les cerimònies rituals donaven lloc a fatos sense parió en tot l'imperi.

L'emperador Saga era un home d'edat, una mica cansat d'aquelles festes perpètuas. Una pena secreta el rosegava. No tenia fills. Sovint s'absentava de la cort, i acudia amb alguns servents fidels i discrets al lloc on vivia un eremita, un monjo zen. S'estava no gaire lluny de la capital, en una senzilla cabanya de brancatge, a tocar d'una pagoda en ruïnes. Assegut en el tronc d'un arbre, Saga observava com el monjo pregava, meditava i feia llenya, i com gusporejaven la destrial a la llum del sol al ritme dels seus cops.

-Fa anys que miro com vius, Ryoben; ets actiu, enèrgic, generós i savi. Jo envelleixo, i no tinc fills. Vols succeir-me, vols ser emperador?

El monjo no va dir molt davant d'aquesta sorprenent pregunta.

-Imagina't, Ryoben, els plaers, la riquesa, el poder absolut, el dret de vida i mort sobre tot allò que respira en aquest país. Podries fer construir ací un palau, o un temple amb cent pagodes, fer conèixer el Zen, estendre la seva influència. No te tempta, tot això?

Llavor Ryoben deixà la destrial, posà en ordre els seus vestits, i va dir:

-M'en vaig a la vora del riu a rentar-me les orelles. Que les vostres paraules han embrutat.

Baixà al riu i hi trobà un camperol que hi anava sovint a abeurar la seva vaca.

-Et rentes les orelles, a aquesta hora del dia?

-Sí, les paraules de l'emperador me les han embrutat. M'ha proposat de succeir-lo, i de pujar al tron.

-Comprenc que et rentis! -digué el camperol-. I en aquestes condicions no deixaré pas que la meva vaca begui d'aquesta aigua bruta.

Provocació, impertinència, la gran rialla alliberadora del Zen. El monjo considera igualment el príncep i el pelacanyes, el lleó i el cuquet de terra. Sense envejar res, sense posseir res, el Zen és la llibertat perfecta.

LA LLUNA EN UNA GALLEDA VELLA

El Satori el Desvetllament a la consciència del Buda, la Il·luminació, segons les doctrines del Zen, sorgeix en ocasió d'un esdeveniment improvisat, d'un atzar, d'una oportunitat, en els esperits preparats per acollir-lo. Com el lladre en la "casa buida": l'ànima que s'ha desfet del seu "ego".

Una monja estudiava el Zen, dia darrere dia, des de feia trenta-tres anys. Havia ingressat en el monestir als disset anys en qualitat de jove novícia. Ara en tenia cinquanta. La seva vida de fertilitat era acabada. No li sabia pas greu. Es dedicava a les ocupacions quotidianes amb paciència i amb un estat d'esperit inalterable. Preparava l'arròs o l'ordi torrat, anava matí i vespre a buscar aigua al pou que es trobava a un centenar de metres. De vegades la visitava un núvol de malenconia, però el feia fora. Practicava meditació amb regularitat, reflexionava i estudiava els escrits dels grans mestres del passat. Però no havia conegut mai el *Satori*, la pau inimaginable, que inunda sobtadament l'ànima astorada, la rialla, la gran rialla del *Desvetllament*.

Un vespre, tornava del pou i queia la nit. Distreta, observava el reflex de la lluna en l'aigua de la galleda. Era una galleda vella, el fons de la qual ella mateixa havia adobat amb un teixit de bambú. De sobte el fons improvisat cedí, l'aigua s'escampà, i la lluna va desaparèixer immediatament amb l'aigua de la vella galleda. En aquell moment, la monja va conèixer el *Satori*. Va ser lliure.

El zen és una experiència íntima, que permet unir el visible i l'invisible, el relatiu i l'absolut, allò que passa i allò que resta. No és ni el bé ni el mal, ni el sí ni el no, ni la buidor ni la plenitud.

"es troba més enllà del món dels contraris, d'un món construït per l'intel·lectual...", escriu D. T. Suzuki. Inaferrable, té tanmateix, com tota empresa humana, i dins el marc del budisme, els seus temples, les seves tradicions, el seus ritus, els seus codis, el seu llenguatge. Si jo,

cristià, crec en el valor del Zen en una vida cristiana, és perquè el Zen no està lligat a cap religió, a cap creença. Només invita a una major autenticitat, a no tancar-se en els dogmatismes, a no anquilosar-se en els ritus sense vida. Els seus fruit es constaten en els més grans mestres: la simplicitat, el desinterès, l'esperit de pobresa, la compassió, l'amor, l'alegria, l'equilibri i la serenitat. (De vegades s'ha dit que el Zen és la religió de la serenitat). Però la seva naturalesa exacta no es pot analitzar. *El Zen és com la llum*, i què es pot dir de la llum sinó que il·lumina, transforma, encisa la realitat!. Els contes són, entre d'altres mitjans "hàbils" -la pintura, el teatre Nō, el tir amb arc, el Txa-no-yu (El cerimonial del te), l'arquitectura, els jardins, la poesia (els haikús), la meditació, el silenci....-una expressió, una indicació, un camí. "És el dit que assenyalava la lluna", diu el proverbi xinès (i l'estúpid mira el dit). El Zen és un llum encès, un foc al cim d'un turó, una consciència *desperta*.

*El rossinyol!
De cent persones,
Quantes se n'adonen?*

